

S. 1913

Plénum Senátu

Název: **Ratifikace Úmluvy o mořském právu**

Důvodová zpráva

Zpráva Výboru pro zahraniční vztahy o posudku a rozhodnutí o souhlasu s ratifikací

Obecná část

Úmluva o mořském právu sepsaná v Montego Bay dne 10. prosince 1982, (Treaty Doc. 103-39) (dále jen „Úmluva“) chrání zájmy Spojených států v řadě oblastí. Posiluje bezpečnostní zájmy zajištěním navigačních práv pro plavidla a letadla po celém světě, včetně vojenských plavidel a letadel. Zároveň Úmluva obsahuje řadu sankčních a donucovacích mechanismů, které zajišťují výkon o ochranu těchto práv.

Úmluva dále posiluje hospodářské zájmy Spojených států rozšířením práva Spojených států zkoumat a těžit přírodní mořské zdroje až do vzdálenosti 200 námořních mil od pobřeží a u kontinentálního šelfu ještě dále. Za zmínku stojí ochrana moří před škodlivými environmentálními vlivy.

Ratifikací Úmluvy by se Spojené státy staly globálním hráčem v záležitostech týkajících se moře včetně možnosti účastnit se rozhodovacích procesů a konferencí ohledem moře a mořského dna a soudních a rozhodčích orgánů.

Výbor pro zahraniční vztahy projednal předloženou Úmluvu a usnesl se na následujícím. Výbor učinil řadu deklarácí a podmínek pro ratifikaci Úmluvy. Článek 309 Úmluvy stanoví, že nesmí být při ratifikaci Úmluvy činěny žádné výhrady nebo výjimky, pokud tak ovšem není stanoveno v tom kterém konkrétním článku (jako například článek týkající se řešení sporů o výklad nebo aplikaci Úmluvy). Článek 310 nicméně umožňuje přistupujícím státům činit prohlášení ve vztahu k možnému výkladu Úmluvy.

Zvláštní část

Část A

Část A Posudku a rozhodnutí o souhlasu s ratifikací (dále jen „Posudek“) obsahuje několik deklarácí ve vztahu k mechanismům řešení sporů o výklad nebo aplikaci Úmluvy. Na základě článku 287 Úmluvy může stát, který přistupuje k Úmluvě, případně i později, zvolit (v písemné formě) jeden nebo více mechanismů pro urovnávání sporů (tj. Mezinárodní tribunál pro mořské právo, Mezinárodní soudní dvůr, rozhodčí tribunál podle přílohy č. VII Úmluvy nebo Zvláštní tribunál podle přílohy č. VIII pro určitý

okruh sporů, jako jsou spory vznikající v souvislosti s rybolovem nebo námořním výzkumem). Deklarace počítá s rozhodčím tribunálem podle přílohy č. VII a zvláštním tribunálem podle přílohy č. VIII.

Čtvrtá deklaráce části A Posudku explicitně vylučuje spory týkající se vojenské činnosti z jurisdikce výše uvedených orgánů. Tuto deklaraci umožňuje článek 298 Úmluvy, který stanoví, že státy mohou učinit výhrady k určitým typům sporů, jako jsou spory týkající se námořních hranic mezi sousedními státy, spory týkající se vojenských aktivit a aktivit bezpečnostních složek

S ohledem na vojenské aktivity Spojené státy činí prohlášení, které je podmínkou ratifikace, že každý stát má výhradní právo rozhodnout, zda jeho aktivity byly vojenské či nikoliv (v souvislosti s výše uvedeným) a takové rozhodnutí nepodléhá přezkumu jakéhokoliv orgánu. Tato otázka je důležitá především s ohledem na to, že není v rámci mezinárodního práva vyřešena otázka, zda sběr dat, průzkum a špionáž lze považovat za vojenské aktivity. Pokud Spojené státy toto prohlášení při ratifikaci učiní, nebudou výše uvedené činnosti spadat pod jurisdikci orgánů uvedených výše (tj. tyto orgány o nich nebudou moci rozhodovat).

Část B

Část B Posudku obsahuje řadu deklarácí, které se týkají konkrétních problematických ustanovení Úmluvy. První z nich se pak týkají především svobody plavby a přeletu a dalších svobody dle Úmluvy. Tato práva jsou pro Spojené státy stěžejní, ať už pro vojenská nebo civilní pravidla, resp. letadla, a zaručují globální mobilitu amerického námořnictva.

První deklaráce stanoví, že nic v Úmluvě nedopadá na právo států na sebeobranu nebo práva při ozbrojeném konfliktu, a to včetně těch článků Úmluvy, které přímo odkazují na pojmy mírové využití nebo mírové účely. Tato deklaráce odráží a podtrhuje důležitost předpisů mezinárodního práva pro Spojené státy, a to především těch předpisů, které se týkají práva státu podniknout určité kroky při ozbrojeném útoku včetně použití síly.

Druhá a třetí deklaráce se týká navigačních a dalších práv v jednotlivých mořských zónách dle Úmluvy. Dohromady tyto deklaráce potvrzují, že aktivity provedené americkým námořnictvem v těchto námořních zónách byly, jsou a nadále budou konzistentní se svobodami dle Úmluvy.

Písm. (a) druhé deklaráce se týká práva pokojného proplutí a explicitně stanoví, že právo pokojného proplutí je nutné vykládat v souladu s Úmluvou tak, že toto právo náleží všem lodím, nehledě na jejich civilní nebo vojenský status.

Písm. (b) druhé deklaráce stanoví, že článek 19(2) Úmluvy obsahují úplný výčet aktivit, které jsou považovány v rozporu s právem pokojného proplutí. Musí být chápáno, že tento článek Úmluvy v žádném případě nezužuje právo Spojených států na pokojné proplutí dle Úmluvy o teritoriálních mořích z roku 1958 a dle obyčejového práva. Jakékoliv jiné aktivity v pobřežním moři, které nejsou uvedeny ve výčtu článku 19(2) budou za všech okolností považovány za souladné s právem pokojného proplutí. Ačkoliv článek 20 Úmluvy stanoví, že ponorky jsou povinny plout v pobřežním moři na hladině, ale pokud tak neučiní, nejedná se o činnost v rozporu s právem pokojného proplutí, protože tato činnost není uvedena ve výčtu dle článku 19(2).

Písm. (c) druhé deklaráce reaguje na výčet aktivit dle předchozího odstavce. Vždy je nutné přihlížet ke konkrétní činnosti, kterou plavidlo vykonává, nikoliv k jejímu nákladu, výzbroji apod. Má-li tedy loď ve výzbroji zařízení

umožňující sběr informací a dat pro vojenské účely, stále se nachází v režimu pokojného proplutí, dokud tato zařízení nepoužije k újmě pobřežního státu.

Písm. (d) druhé deklarace obsahuje dlouhodobou pozici Spojených států, že pobřežní stát není oprávněn vyžadovat předchozí souhlas s pokojným proplutím pobřežním mořem nebo předchozí notifikaci o takovém jednání, a to ani pro válečné lodě. Toto pravidlo samozřejmě neomezuje státy dohodnout si mezi sebou odlišný režim.

Čtvrtá deklarace se týká námořního vědeckého výzkumu. Část XIII Úmluvy zahrnuje právo pobřežního státu vyžadovat souhlas s námořním vědeckým výzkumem a teritoriálních vodách tohoto pobřežního státu. Deklarace stanoví, že pojem námořní vědecký výzkum nezahrnuje vojenské aktivity, včetně vojenských průzkumů. Ohledem těchto aktivit nemá pobřežní stát právo vyžadovat předchozí souhlas (odporovalo by to právu na pokojné proplutí).

Pátá deklarace se týká komerčního lovu velryb. Spojené státy chápou, že moratorium uložené na lov se netýká pouze jednoho druhu velryb, ale Úmluva zakazuje komerční lov velryb pro všechny druhy (čeledě, řády) kytovců.

Část C

Část C Posudku obsahuje dvě podmínky, které se vztahují k případným změnám Úmluvy a souvisejícím procesům. První podmínky stanoví, že je Prezident Spojených států povinen předložit případné návrhy nového znění Úmluvy a tyto návrhy projednat s výborem pro zahraniční vztahy. Obdobně by měl Prezident postupovat v případě, kdy bude svolána konference týkající se změn Úmluvy.